

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Podstatné porušení smluvní povinnosti prodlením dlužníka či věřitele s následky odstoupení od smlouvy

Právní úprava zániku závazku tak, jak je situována v části IV. zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (dále jen „NOZ“), konstruuje a nově taktéž poskytuje právo odstoupit od smlouvy v případě prodlení s plněním smluvní povinnosti, které nastalo nejen na straně dlužníka, nicméně zakládá i právo dlužníka od smlouvy odstoupit pro případ prodlení věřitele, to však za určených předpokladů, přičemž toto právo se nechová absolutně. Je zejména omezeno naplněním podmínek pro jeho využití na straně dlužníka.

Důvodová zpráva k této části zákona mluví minimálně a do jisté míry až překvapivě stručně. Vcelku však nutno říci, že zákon přejímá myšlenkové základy a cíle předchozí právní úpravy resp. obchodního zákoníku a na těchto je vystavěn.[1] Dle názoru autora není mlčení důvodové zprávy k NOZ právě vítězným majákem na cestě za poznáním práva na odstoupení od smlouvy z důvodu prodlení jedné ze smluvních stran, avšak převzetí samotného jádra právní úpravy včele s dosavadní a občasně rozpornou judikaturou nám dává široké spektrum pro interpretační snahy v dané oblasti právní regulace.

Porušení smluvní povinnosti prodlením a následky z takového porušení vzniknuvší s relevancí pro zánik závazku jsou zahrnuty a speciálně upraveny v ustanovení § 1977 a násl. NOZ a taktéž systematicky odděleny od obecné právní úpravy práva na odstoupení od smlouvy v ustanovení § 2001 a násl. NOZ, která se užijí subsidiárně. Každá ze smluvních stran může tyto předpoklady naplnit odlišným a s druhou stranou nikoli seznatelným způsobem. Věřiteli lze prodlení přičíst zejména pokud „*nepřijal řádně nabídnuté plnění nebo neposkytl-li dlužníku součinnost potřebnou ke splnění dluhu.*“[2] Takové porušení smluvní povinnosti lze považovat za podstatné z díkce samotného zákona. Autor však záměrně opomíjí zásadu autonomie vůle smluvních stran, kterým je na vůli ujednat si obsah závazku dle jejich nejvyšších potřeb a priorit a v návaznosti na výše uvedené si ve smlouvě stanovit, co bude v případě porušení smlouvy prodlením pro futuro považováno za podstatné porušení smluvní povinnosti a contrario za nepodstatné porušení. Na straně dlužnické jsou pro nás relevantní taková porušení smluvní povinnosti, která „*vykazují znaky průtahy, prodlevy, omeškání, či zdržení se s plněním.*“[3]

Zásadní otázkou je, co lze považovat za porušení smluvní povinnosti prodlením, a to za porušení podstatným způsobem. Zákon ve své díkci speciálních ustanovení mlčí, nicméně vodítkem pro alespoň krajní definici toho, co můžeme za takto podstatné porušení považovat, bude legální definice obsažená v obecné právní úpravě odstoupení od smlouvy v ustanovení § 2002 NOZ. Primárně je na místě důkladná analýza samotného závazku a individuální posouzení porušení smluvní povinnosti prodlením. V souvislosti s nespočtým množstvím proměnných lze po následném zhodnocení prodlení posoudit, jaký dopad má, popřípadě mělo na závazek jako takový, do jaké míry se prodlení dotklo práv a zájmů, které sleduje či může sledovat druhá strana. Podstatnost takového porušení může vyplynout z „*obsahu a významu porušené povinnosti, ... případně i z intenzity porušení.*“[4] Lze usuzovat, že taková intenzita porušení musí dosahovat jisté míry neúnosnosti, zejména pokud by strana, která své smluvní a zákonné povinnosti splnila řádně a včas, smlouvu s prodlévající stranou

neuzavřela, kdyby již při samotném uzavírání smlouvy věděla či předpokládala, že pro futuro k takovému porušení smluvní povinnosti dojde. Dosavadní judikatura specifikovala vznik práva na odstoupení od smlouvy a v korelaci se zmíněnými ustanoveními NOZ lze jednoznačně dovodit, že podstatným porušením ve smyslu ustanovení § 1977 NOZ, které zakládá právo odstoupit od smlouvy, je pouze podstatné porušení smlouvy zapříčiněné prodlením.[5] Ve zbytku je nutno užít obecnou úpravu ustanovení § 2001 a násl. NOZ.

Naplní-li se podmínky pro odstoupení od smlouvy z důvodů uvedených v ust. § 1977 NOZ, je nutno prodlévajícímu notifikovat využití práva odstoupení od smlouvy pro podstatné porušení smluvní povinnosti prodlením, zejména takto učinit bezodkladně poté, co se skutečnost stane dotčené straně známou. Lhůta bez zbytečného odkladu je neurčitým právním pojmem, jehož rozsah zákon nestanoví. Zákonodárce účelně využil obecného pojmu, a delegoval tak na moc soudní, aby pojem sama interpretovala. V současné době máme již k dispozici výkladové stanovisko Nejvyššího soudu, který ve svém rozhodnutí přiblížil resp. částečně konkretizoval neurčitý právní pojem „bez zbytečného odkladu“. Dle Nejvyššího soudu „je třeba dovodit, že jde o velmi krátkou lhůtu, již je míněno bezodkladné, neprodlené, bezprostřední či okamžité jednání směřující ke splnění povinnosti či k učinění právního úkonu či jiného projevu vůle, přičemž doba trvání lhůty bude záviset na okolnostech konkrétního případu.“[6] Nelze tudíž explicitně stanovit lhůtu, ve které lze od smlouvy odstoupit, jelikož je nutno posuzovat každý případ a jednotlivou situaci individuálně se všemi okolnostmi k ní náležejícími. Jinak se bude lhůta chovat v případě malého obchodního styku dvou fyzických osob a oproti tomu při obchodním styku nadnárodních korporací ve vnitrostátním obchodním styku. Komplikovanost případu vyžaduje širší nutnost rozhodování, kombinovanosti procesů a analytických závěrů.

Právo na odstoupení od smlouvy z důvodu podstatného porušení smluvní povinnosti prodlením je komplexní a do jisté míry nejistý prostředek ochrany smluvní strany dotčené prodlením strany druhé. Je nezbytné analyzovat závazek jako takový, a to se všemi možnými následky a vlivy, které mohou v případě odstoupení od smlouvy strany zatížit. Definice *podstatného porušení*, byť judikaturou částečně podložená, bude komplikovaným spojením mezi právem na odstoupení od smlouvy a porušením smluvní povinnosti prodlením. Jednoduché řešení nabízí samotná podstata a jádro soukromého práva, tedy upravit si, popřípadě definovat *podstatné porušení* ve smlouvě, a vyhnout se tak výkladovým potížím při případném porušení smluvní povinnosti prodlením. Ustanovení NOZ jsou ve výše zmíněném rozsahu dispozitivní, jako většina právní úpravy relativních majetkových práv, a tudíž je na vůli stran, aby při kontraktačním procesu dbaly svých budoucích zájmů.

Jiří Bálek,

student Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

e-mail: jiri.balek@icloud.com

[1] Důvodová zpráva k zákonu č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník

[2] § 1975 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, v platném znění (dále jen: „NOZ“)

[3] Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054), 1. vydání, 2014, s. 1097 - 1102

[4] Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054), 1. vydání, 2014, s. 1097 - 1102

[5] Rozsudek NS ze dne 14.11.2001, sp. zn. NS 29 Odo 207/2001

[6] Rozsudek NS ze dne 10.12.2013, sp. zn. 32 Cdo 2484/2012

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)